

Beantwoording reacties

Sarrieshut en molen 'Ceres' te Spijk

36

DOOR
JAN
RITTERSMA

Zoals de titel van deze aflevering — overigens alweer de laatste van dit seizoen — aanduidt willen we ons dit keer niet beperken tot één onderwerp. We willen deze aflevering o.a. gebruiken om enkele briefschrijvers antwoord te geven op door hen gestelde vragen. Regelmatig ontvangen we namelijk reacties op de verschenen artikelen: aanvullingen, kritische kanttekeningen, maar ook vragen en allerlei suggesties. Het is prettig om als schrijver reacties te ontvangen. Een bewijs dat het geschrevene goed en kritisch gelezen wordt. Daar kunnen we allen onze winst mee doen, want meestal steek je er wat van op en de vermeerde kennis kan via hetzelfde medium weer verspreid worden. Zo kunnen we samen meewerken aan 'n groeiende kennis van ons gewest.

Ommelander allerlei ten besluit

Breedenburg bij Breede

HEEMSCHUTPLAAT

In het laatste artikel van het vorig seizoen hebben we geschreven over de groninger Heemschutplaat. We mochten toen deze prachtige plaat nog eens onder ogen brengen. We eindigden die aflevering met: 'Bij voldoende belangstelling, zou de mogelijkheid overwogen kunnen worden deze prachtige Heemschutplaat weer in ere te herstellen. Mocht u hierop willen reageren, dan kunt u dit kenbaar maken aan de redactie van de O.C. etc.'

Welnu er zijn verschillende aanvragen binnengekomen. Echter te weinig om concrete stappen in dezen te ondernemen. Wel is er enige tijd geleden iemand geweest, die met één der redacteuren van dit blad heeft gesproken en vertelde, dat hij bezig zou zijn met de mogelijkheid van herdruk. We zijn benieuwd wie deze man is en of zijn pogingen succes hebben. Ook wij zijn bijzonder geïnteresseerd in een eventuele heruitgave van deze plaat en willen eventueel ons steentje bijdragen.

VELINGS EN KIEPKERELS

Het is al weer enige jaren geleden, dat de heer M. J. F. Bulkema, Crocusstraat 39 te Wassenaar mij iets schreef n.a.v. een artikel waarin o.a. werd gesproken over velings, kiepkerels en hanneke maalers. De heer Bulkema: 'U schrijft over de velings, die als 'dom' enz. werden beschouwd. Maar weet u wel dat C. & A. Brenninkmeyer rechtstreeks afstammen van

die velings! Evenals bijv. Lampe, Vroom en Dreesmann en anderen. Wellicht kunt u hier eens een artikel aan wijden . . .'

Inderdaad zou hierover een artikel te schrijven zijn; maar niet alleen een artikel maar zelfs wel een boek. Welnu, enige tijd na het verschijnen van het bewuste artikel in de O.C. is over dit interessante onderwerp een boek verschenen. 'Hannekemaalers en kiepkerels' heet het en het is geschreven door Korn. Mulder. Het verscheen in de zgn. triangelreeks van uitgeverij Knoop & Niemeijer te Haren.

Het is inderdaad juist, dat Clemens en August Brennkmeijer van origine 'lapkepoepen' waren en ook Lampe, Voss en Schweigmann. Het zojuist genoemde boek verhaalt ook de oorsprong van bekende bedrijven als bijv. V & D, Peek en Cloppenburg, Hollenkamp, Kreymborg en Rôben. Waarschijnlijk zijn al in 1811 de Rôbens uit Werlte in Duitsland, naar Uithuizen getrokken als kiepkerels.

OBERGUMS GLORIETIJD

Van de heer M. E. Slegers, Fransestraat 4 te Delfzijl, ontvingen we recentelijk een brief met een aantal verzoeken. De heer Slegers zou graag willen, dat we in deze kolommen iets schreven over 'Obergums Glorietijd in de crisisjaren'. Als geboren en getogen Obergummer vindt hij het zo jammer, dat er uit die tijd zo weinig bekend is van zijn geboortedorp. De figuur van ds. F. A. Nolle blijkt in de vooroorlogse jaren een grote rol te hebben gespeeld aldaar. Wellicht valt hier iets aan te doen en zijn er onder de lezers enkele zo vriendelijk en behulpzaam, dat hierover eens een artikel samengesteld kan worden. Verder schrijft de heer Slegers: 'Er is geen foto overgebleven uit die tijd. Wat zou ik — en velen met mij — graag een foto willen bezitten. Kunt u niet eens vragen of er iemand in Winsum of omgeving van die tijden nog foto(s) heeft?' Bij dezen.

SARRIESHUTTEN

Het artikel over de sarrieshutten van 12 december '74, heeft een aantal leuke reacties opgeleverd. Aan het slot van de bewuste aflevering hadden we hierom gevraagd.

Allereerst kregen we een schrijven van mevrouw M. Kruijenga-Gulckema, Hanebijtersgang (wat een prachtige naam!) 8, te Baflo. Bij de brief was een kranteknipje, dat handelde over de verdwenen sarrieshut te Niekerk in het Westerkwartier. Deze hut is afgebroken en weer opgebouwd in het Openluchtmuseum bij Arnhem. De sarrieshut was altijd het grootouderslijk huis van de briefschrijfster geweest. Vandaar.

Architect J. J. Smith te Appingedam schreef ons, dat ook in Spijk een sarrieshut staat. 'Het pand staat op de lijst van Monumenten en is gelegen binnen dat gedeelte van het dorp Spijk, dat door het ministerie van C.R.M. als „beschermd dorpsgezicht" is verklaard'. Architect Smit vervolgt: 'Binnenkort zal met de restauratie worden begonnen' en in de schuur van het huis komen nog stallen voor, waarop de molenaar vroeger ossen mestte met dust, afkomstig van de pellerij'. Voor diegenen die Spijk niet kennen: het gaat hier om de sarrieshut aan de voet van de — nog in bedrijf zijnde — koren- en pelmolen 'Ceres' (1839). We zijn inmiddels benieuwd hoever de restauratieplannen zijn uitgevoerd.

. . . Aibeltjen . . .

Dat er ook in het dorpje Oldenzijl een sarrieshut staat, was mij onbekend. Het dient nu als recreatiewoning. Ten huize van de heer H. Bos, Hoofdstraat W. 12 te Uithuizen, mocht ik — na telef. mededeling — een fotocopy bewonderen van een zgn. eedsverklaring van een chercher. In dit geval één der verre voorvadersen uit de familie.

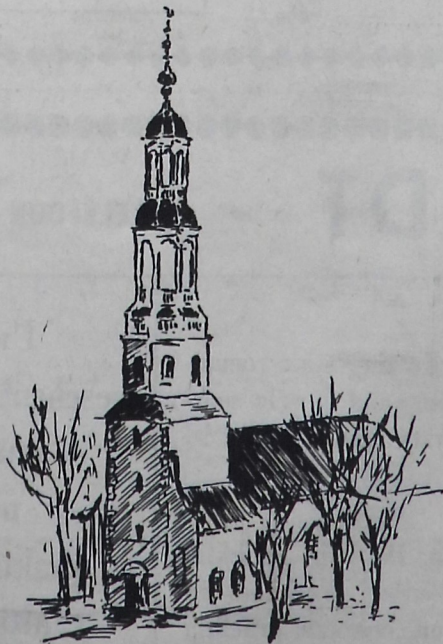
PLAATSVERSJES

In aflevering 34 plaatsten we het volgende rijmpje: Westervietwerd, Wadwerd, Spijk, Bairem, KATWERD, Oethoezen en Mij, Naandel en Brij, Riep, Gilns en 't Zaaandt,

Dat binn'n twaalf dörpen op 't Hogelaand. We vroegen ons af wat toch 'Katwerd' moest zijn. Welnu, we kregen hierover verschillende telefoontjes, o.a. van mevr. Smit te Uithuizen. De tweede regel van het plaatsversje moet n.l. zijn: Spijk, Bairem, KRAIWERD.

AIBELTJEN

In de voorgaande aflevering schreven we over een spelletje, dat vroeger veel omstreeks Pasen werd gespeeld: aibeltjen. Achteraf blijkt, dat dat aibeltjen op het Hogeland een minder bekend begrip is, dan 'strontbultjen'. We geven het graag even door.

. . . Mij . . .

MIJ

Nog dikwijls worden de degens gekruist over de benaming 'Mij' voor het dorp Uithuizermeeden. Mij is feitelijk de samentrekking van het groninger woord 'meeden'. 'Mieden' is Fries. Meestal ziet men 'Mei' in plaats van 'Mij'. Daarvan afgeleid bijv. 'Meisters'. Waarom de schrijfwijze met 'een korte ei' is ingevoerd, is niet geheel duidelijk. Toch moet Mij wel degelijk met 'een lange ij' worden geschreven.

Een simpel voorbeeldje geeft reeds veel verduidelijking: wanneer u een groninger vraagt of hij op z'n grunnings wil zeggen 'de maand Mei', zal hij zeggen

'moand Maai'.

'Mij' wordt uitgesproken met een langgerekte 'ij-klank'. Wanneer u nog eens het hierbovenstaande plaatsversje leest, zal het u opvallen, dat behalve 'Mij' ook 'Brij' genoemd wordt. Brij is de verkorte samentrekking van het dorpje Breede bij Warffum. De 'ee-klank' van Meeden en Breede verandert in het Gronings in de 'ij-klank'.

In het Nieuw Groninger Woordenboek lezen we bij 'Mij' = Uithuizermeeden. Mij = 1. groenland, dat bij hoog water onderloopt. 'Deur natte mij-en plasken' zegt men in Westervolde. 2. (HI.) laag gelegen land, zie mijlaand. Tinallinger Mij.

Mij = oude Hogelandster uitspraak voor 'mee', de honingdrank. 't Mijlaand (HI.) = laag gelegen land. Tinallinger Mijlaand, 't Mijlaand van Bavvelt en Raskerd, Winsumer en Oadörper Maid'n. Mijster kedelschietters, schrijft Ter Laan. Volgens enkele Mijsters moet de letter 'u' zijn vergeten: 'keudelschietters'. Tot zover Mij.

VEURJOAR

We schrijven vandaag 21 maart. Het voorjaar van 1975 is inmiddels weer aangebroken. De natuur om ons heen laat het onmiskenbaar zien en horen. De natuur trekt zich niets van data etc. aan, maar heeft zijn eigen tijden. Zo is voor ons het eerste gezang van de leeuwerik het onmiskenbare voorjaarstek. We hoorden zijn voorjaarsliedje voor 't eerst op vrijdag 7 maart j.l. Het voorjaarsliedje van dit vogeltje heeft de dichter Jan Boer blijkbaar ook getroffen:

LAIWERK

As zo'n hail luk
stipke piemelt
laiwerk tegen
lucht en swiemelt
ien zien lichte
tierelersels,
ien zien luchtege
versiersels
van klinkkloare
veurjaarsklanken,
del deur zunneroemte
ranken,
van dat wieske
veur zien wiefke,
huverend deur
't haille liefke . . .
En dat lutje
stipke trillert,
zunbeschenen,
wiendverhillerd,
en het zingt zuk
ien de hemel,
woar de wolken
heur gewemel
wölven om zien
jubelkreten,
woar ze wienen
zun vergeten,
woar ze opgelucht
en lichter
lustern noar heur
lutje dichter.

Hans Hannekemaaler